

PISMA UREDNIKU

Spoštovani tovariš urednik,

do trenutka, ko pričenjam pisati to odprto pismo, sem spadal v skupino tistih nevljudnežev, ki jim je novi uredniški odbor tudi poslal pismeno vabilo k sodelovanju, a nanj iz takih ali drugačnih razlogov sploh niso odgovorili. To pomeni, da se z nenadno in za širšo javnost nepričakovano zamenjavo uredniških odborov nisem strinjal. Kot reden bralec Sodobnosti sem novo številko te de fakto osrednje slovenske revije pričakoval z določenimi zadržki; hotel sem počakati, da sem videl, kako bo programsko fiziognomijo zarisal novi uredniški odbor, in če bo ta podoba načelno ustrezala naprednim zahtevam časa — sem si dejal —, se bom vabilu k sodelovanju tudi odzval.

Ko leži slednjič pred menoj šest novih knjig, Vas prosim, tovariš urednik, da mi oprostite moj dosedanji molk in — doom.

*V 5. številki revije sem prebral ponatis Satirovega pamfletka, ki ga je v Tribuni objavil neki »votlo sodobni sin«, kakor se avtor sam označi. Seveda že zdaonaj nisem več tako naiven, da bi se spuščal s Satirom v polemiko, smejali bi se tedaj najbrž tudi meni, ne samo njemu, ki ga — v omenjeni manifestaciji — gotovo nihče ni vzel zares. Sodim pa, da bo prav, če spričo takšne skrajnostne, nenaklonjene »kritike« *pove svojo odkrito sodbo še kdo drug, ki vsaj skuša vrednotiti naša kulturno politična trenja — nepristransko. Moji prejšnji — tudi aprioristični — pomisleki glede nove revije so se po prvi trojni številki razblinili; nadaljnje številke, zlasti šesta, pa so me prepričale, da sem se prej hudo motil. Menim, da nisem več med prvimi, ki so svoj molk pretrgali in vsaj v osebnih pismih izrazili uredništvu določeno zasluženno priznanje.**

Dosedanja polletna revialna bera me je prepričala predosem o tem, da je Vaše kulturno prizadevanje zares dobronamerno, ne le načelno, marveč tudi že v sedanjih realizacijah. Širina revialnega koncepta je v resnici takšna in tolikšna, da si bo postopoma pridobila mnogo širši krog najrazličnejših sodelavcev; njen pošten namen, dokazan v odprtem obravnavanju nekaterih ključnih problemov, pa zasluži, da bi jo s svojimi prispevki podprli tudi tisti publicisti, ki ji za zdaj še kažejo hrbet.

Posrečena se mi zdi zamisel, da bi naj bralci revije sporočali svoja mnenja in pomisleke o posameznih prispevkih v njej. Taka praksa je ubeljavljena npr. v Sovjetski zvezi. Čeprav je lahko pismeni dialog med uredništvom revije in njenimi bralci tudi dvoizen nož, saj dopušča ubeljavljanje včasih preveč zgolj trenutno aktualnih množičnih teženj — pa velja vendar pripomniti, da bi bil takšen dialog pri nas zelo umesten in v nekaterih pogledih več kot potreben. To misel potrjuje vtis, da smo si pri nas ustvarjalci in odjemalci kulture dostikrat zelo narazen. Ko pa pridemo tako daleč, da besedni ustvarjalci, predosem pesniki, pišejo eno — kaj, to vedo oni sami!, bralci pa ostajamo kljub precejšnji jugoslovanski revialni produkciji nezadoščeni, začne zaraščati osat še zadnje ostanke komunikativnih stezic med proizvajalci in potrošniki. V primerjavi z živim stikom med sovjetskimi revijami in njihovo publiko pa se pokaže, da hudo zaostajamo za njihovo prakso. Prav zato pozdravljam idejo rubrike — Pisma uredniku, pa pošiljam dopis, s katerim želim nadaljevati že začeti razgovor. Po šestih številkah je že več kot preveč snovi za tak razgovor; če bi hotel upoštevati oso tematiko, ki je v reviji zaobsežena, bi pismo

mimogrede prerastlo svoj obseg. Zato se moram omejiti le na nekaj naslednjih vprašanj, s katerimi se v dosedanjih številkah ukvarjajo le avtorji publicističnih prispevkov. O drugih vrsteh v reviji — na primer o pesniških prispevkih — bi želel kot bralec povedati svojo nestrokovno sodbo ob drugi priložnosti. Prav v publicistični dejavnosti pa se je — tak je splošen vtis — tudi najočitnejše pokazala prava podoba revije, in to zlasti v prispevkih v prvi trojni številki.

Natis govora Mateja Bora Ob prazniku slovenske kulture v 1—5 številki *Sodobnosti* se mi zdi več kot umesten. Osrednja Borova misel je naperjena tako proti dogmatični, dolgo časa oficialno kanonizirani (optimistični) veri v človeka, kot proti kanonizirajoči se, nič manj dogmatični aprioristični neveri vanj. Obedve skrajnosti zbujata dvom; in iz tega dvoma se more in mora roditi nekaj tretjega, našega, in to tretje bo lahko izpovedal umetnik, ki se bo neposredno soočil z življenjem samim, z našo resničnostjo. Ta ideja pa bo — kot vse kaže — eden od osnovnih kriterijev naše revije in njen programski credo, zavoljo katerega je vredno revijo podpreti in ji pomagati. Vendar bi uredništvo tega širino svojega koncepta, če bi se odločilo, da bo na primer objavljalo le takšne prispevke, ki bi po svoje ustrezali načelno pravilni misli. Osnovno, kar bralci od revije pričakujemo, je to, da odpre vrata najrazličnejšim, tudi nasprotujočim si sodbam — tako pa na stežaj odpre vrata tudi pogumni, vendar za pozitivne normative naše družbe zavzemajoči se polemiki.

Stališča, ki jih je izpovedal V. Vodopivec v *Marginalijah* k ocenam revialne krize, so takšna, da ustvarjajo idejno kontinuiteto med »bivšo« in »sedanjo« *Sodobnostjo*; razlogi za najnost zamenjave uredniških odborov sicer v istem trenutku zbledo, niso pa več važni, ker delo teče dalje. Waše nadaljnje delo mora ta stališča potrjevati vedno znova.

Če bi bilo popolnoma res, kar zatrjuje Zlobčev prijatelj v članku *Pred ponovno politizacijo kulture?* — da stojimo namreč pred totalno diferenciacijo in da torej svobodna pot ni več mogoča — potem bi dandanašnji zares potrebovali glasilo, ki bi pomenilo »pribežališče« in »zatočišče« vseh »neznanih« svobodoljubnežev, vseh — »izvenblokovskih svetov v razvoju«, kot bi si upal imenovati mirno iščočega svobodnega slovenskega ustvarjalca. Taka revija pa je lahko prav — *Sodobnost!* In če se revija v *C. Zlobcu* opredeljuje proti taki diferenciaciji, ki ima resnično vse znake politikantske taktike, je to nov plus za njo, seveda pa tudi — odgovorna naloga...

Glede posameznih rubrik naj bi še nadalje obveljala praksa, da le-te niso zastopane po vsej sili v vsaki številki, kar sicer lahko pomeni formalno popolnost, ne pa tudi kvaliteto, če so prispevki neustrezni. Če smo v šestih številkah le dvakrat zasledili naslov rubrike *Problemi sodobne družbe*, je to čisto v redu in prav, da sta le ta dva prispevka zares tehtna.

Prvi tak prispevek — dr. Miloša Kobala O zavesti — se loteva enega osrednjih vprašanj našega časa, in sicer izrazito »socialističnega« problema. *Corpus delicti* številnim spopadom v naših dneh je treba nedvomno iskati v fenomenu zavesti in v nasprotujočih si interesih. Raziskovanja fenomena zavesti se pisec loteva znanstveno podprto z različnih vidikov in prihaja slednjič do konstrukciivno normativnih zaključkov.

Drugi tak prispevek je nadse tehten članek dr. Vojana Rusa *Možnosti in razpotja naše moralnosti*. Bralec, ki so ga nekatera groteskna protislovja sedanjega našega življenja že morda notranje načela in ga nagnila k ironiji in

malodušju — doživlja to tehtno, znanstveno utemeljeno in s svetlobo najglobljega osebnega — a objektivno točnega! — prepričanja prežarjeno Rusovo razpravo kot ohrabritev, kot pogumno manifestacijo kritičnega, vendar absolutno konstruktivnega duha, ki vidi v prihodnost, kot je svoj čas videl Cankar. Ne zamerite mi tega resničnega spontanega navdušenja! Borba torej je smiselna! In revija, ki upa in sme objaviti tak vsestransko tehten prispevek k idejnemu reševanju problemov naše družbe, ima v rokah absoluten alibi. Vsakršno nadaljnje sumničenje je nesmiselno! Presenetljiv ni dr. Rus le po vsebini članka — v njem je izraženo predvsem tisto, kar tako ali tako vsi vidimo ali vsaj slutimo, a ne povemo! — marveč prav tako po stilu pisanja. Hkrati pozna taktiko abstraktne konkretnosti — to menda najteže rešljivo stilistično protislovje, ki pa je v njegovem razglabljanju zlito v harmonično celoto...

Spričo bežno omenjenih publicističnih prispevkov, napisanih izrazito aktualno in pogumno, pravzaprav še danes ne morem dobro razumeti, v čem je bila pregrešna »neposlušnost« odstavljenega uredniškega odbora. Ni pa to več bistveno! Ob soočenju z Vami se nehote boječe vprašam, češ ali ne preti tudi Vam, enako prizadevnim in tehtnim in pogumnim, da Vas nekega dne prav tako požene s tega delovnega torišča kak ukrep ustanovnega organa. Kot se s spremembo nisem strinjal takrat, tako se ne bi — sodeč po dosedanjih šestih knjigah — strinjal tudi v tem primeru. Kajti merilo je in mora biti — pošteno delo, služba cilju, ki si ga naša družba postavlja kot visok normativ, in temu cilju — ne samo po moji sodbi — sedanja Sodobnost tudi služi.

Menda smemo pričakovati, da bo upravičena osebna prizadetost najbolj prizadevnih prejšnjih ustvarjalcev revije sčasoma zbledela; naj nas združijo skupni višji cilji, čeprav še tako različne v individualnih prepričanjih, in tako bo mogoče doseči največ.

Ob takih prizadevanjih pa kar največ uspeha!

Tovariški pozdrav

Vaš

Ivan Mesiček

Tovariš urednik,

uredništvo »Sodobnosti« je v šesti številki te revije v glosi »Objektivnost nad vse« ter posredno, v epigramu »Napredek« iz pesniške delavnice Mateja Bora, povezalo kritiko mojih recenzentskih zapažanj ob prevodu Eliotove poeme »Burnt Norton« Franceta Pibernika (Sodobnost št. 4) ter prevodu iste poeme izpod peresa Vena Tauferja v »Problemih« 25 s pomenljivo ugotovitvijo, da se je morda primerjava kvalitete obeh prevodov iztekla v prid Tauferju zato, ker je pesnik objavil svoj prevod v »Problemih«. Skratka zato, ker da je pesnik ta in ta iz kroga tega in tega, in ne kdo drug iz kakega drugega kroga, in ker da so »nadkranjski kritični nadliterati«, ki so »Probleme« nekoč napadali, začeli to revijo nenadoma »reševati«.

Puščam vnemar razpravo o stopnji svoje »literarne občutljivosti« in »kritične objektivnosti«, čeprav bi se dalo o občutljivosti nasploh in literarni posebej prav ob opisani reakciji uredništva »Sodobnosti« na dnevno recenzentsko primerjavo dveh prevodov nadose ilustrativno razpisati.

Puščam jo vnemar zato, ker je uperjena na individualni naslov, ki nekako ni preklican oziroma tako rekoč ukinjen in ima, prepričan sem, ose možnosti

svojo literarno občutljivost in kritično objektivnost še naprej nadose koristno prepuščati v oceno literarno razsodnih ljudi.

Pač pa bi rad uredništvo »Sodobnosti« povprašal, kaj da sem — po njegovem mnenju — tako učinkovito »reševal«, ko sem v »Delu« preprosto in v okviru recenzentskih možnosti ugotavljal, da mi Tauferjev prevod Eliotove poeme »Burnt Norton« ne glede na zadržke, ki jih do te poezije morebiti le gojim, zveni pesniško. Pibernikov pa manj ali celo ne. Če rečem pesniško, potem imam v mislih nekatere attribute vezane besede: ritmičnost, blagoglasnost, izrazno jedrnatost in natančnost. In če sem te vrednote v Tauferjevem prevodu na splošno zadovoljivo zaznaval, je razumljivo, da je nedvomno pričujoči intelektualizem te nedvomno polnokrone umetnine spričo njih pri Tauferjevi inačici ostajal v estetsko zadovoljivem sorazmerju z drugimi proinami, pri Piberniku pa izstopal v tolikšni meri, da mi je kot recenzentu zbudil celo načelno razmišljanje.

Vendar pa mi tudi sedaj, ko sem si svojo sodbo po zaslugi glose v »Sodobnosti« znova pojasnil, še zmeraj ni jasno, kaj da sem »rešil« ali »uničil« na področju soobstoja naših dveh osrednjih literarnih revij, »Sodobnosti« in »Problemov«. Menda nisem — v svojem naivnem prizadevanju, da bi literarno delo užival in ocenjeval izključno kot literarno delo — slepo udaril na nekaj eksplozivno čakajočega, nekaj bistveno odločujočega v poslanstvu ene ali druge revije?

Menda me ni kaka heretična Previdnost velikodušno, a kot neznanško nevarno orožje potisnila v roke »Problemov«, katerih edina, a menda velika kričda je ta, da so natisnili neki prevod, njega bolj pesniško inačico?

Menda se nista oba prevajalca lotila Eliotove poeme »Burnt Norton« zato, ker je prvi hotel s poslovenitvijo le-te očitno počastiti pesnikov spomin, drugi pa je pripravil knjigo njegovih verzov za slovenskega bralca, temveč zato, da bi dala časopisnemu ocenjevalcu edinstveno priložnost, da z enim mahom oziroma z enim stavkom razkrije lastne generacijske ali skupinske simpatije ali antipatije?

Menda ni sam Eliot v svoji umetniški daljnovidnosti napisal te poeme samo zato, da bi jo oba slovenska prevajalca imela priložnost prevajati, da bi jo prvi prevedel nalašč malo bolje in drugi nalašč malo slabše, da bi v tem kritičnem trenutku nastopil literarno občutljiv časopisni poročevalec in se končno usodno izjasnil o literarni usodi ene izmed osrednjih slovenskih revij. Dvakrat usodno — zase in za »Sodobnost« — subjektivno usodno nadbose!

Toda če ta malce pretirana prestižna logika drži, kaj je tedaj s tretjo usodo, z usodo »Problemov«? Ali sem jo res »rešil«, ko sem svojo in »Sodobnosti« usodo v trpnem in tvornem smislu očitno zapečatil? Naj mi uredništvo »Sodobnosti« pomaga odgovoriti na to vprašanje, opominjam ga samo, da vprašanje ne zadeva literature.

Literaturo zadeva samo resnična kvaliteta obeh prevodov. Naj za tiste, ki jih o upravičenosti moje recenzentske ugotovitve ni zagotovila že primerjava intelektualistične pasaže obeh prevodov v »Sodobnosti« (kjer so seveda pojmi v eni in drugi inačici vsebinsko med seboj ne morejo bistveno razločevati), citiram po istem načinu neki drugi odlomek. Ta v sebi zaključeni lirični intermezzo v izvorniku in obeh slovenskih inačicah naj prosto po narodni »Kdor zna pa zna« ali »pesnik se izkaže ob pesniškem« brez odvečnih pojasnjevanj ilustrira še enkrat vrednost obeh prevodov.

Izvirnik

IV

*Time and the bell have buried the day,
The Black cloud carries the sun away,
Will the sunflower turn to us, will the clematis
Stray down, bend to us; tendrils and spray
Clutch and cling?
Chill
Fingers of yew be curled
Down on us? Alfer the kingfisher's wing
Has answered light to light, and is silent, the light is still
And the still point of the turning world.*

Pibernikova inačica

IV

*Čas in zvonjenje sta pokopala dan,
črn oblak nosi sonce stran.
Ali se bo sončnica obrnila k nam, bo klematis
zablodil navzdol, se sklonil k nam; vitice in brstiči
prijeli, se oprijeli?
Ali se bodo
hladni tisinini listi zvilili
nad nas? Potem ko krilo vodomca
luči odgovori z lučjo, in umolkne, je luč mirna
v mirni točki vrtiljivega sveta.*

Tauferjeva inačica

IV

*Čas in zvon sta pokopala dan,
črni oblak odnaša sonce stran.
Se bo obrnila sončnica k nam, se bo srobot
upognil dol k nam; se veja bršljana
oprijela in obdržala?
Premrli prsti tise uovili lok
dol nad nas? Potem ko je vodomčeva perut
odgovorila z lučjo luči, in onemela, miruje luč
v mirni točki sveta, ki kroži krog.*

P. S. Za podrobnejšo estetsko analizo obeh prevodov me glosa v »Sodobnosti« ni zavezala. Lahko pa na podlagi resnično objektivne in studiozne obravnave Pibernikove in Tauferjeve slovenske inačice to še zmeraj storim.

J o ž e S n o j

P. s. uredništva: Avtor pisma vsekakor predimenzionira svojo kritično veljavo, ko misli, da je Borov epigram Napredek uperjen zoper njega; ta epigram je namenjen drugim in J. Snoja ne uvršča med »nadkranjske kritične nadliterate«.

DOBILI SMO V OCENO

- Slovenija — Gorenjska. Državna založba Slovenije 1965.
- Josip Jurčič-Janko Kersnik, Rokovnjači. Opremil Uroš Vagaja. Državna založba Slovenije 1965.
- Ivan Cankar, Na klancu. Opremil Uroš Vagaja. Državna založba Slovenije 1965.
- France Prešeren, Zbrano delo — prva knjiga. Uredil in opombe napisal Janko Kos. Državna založba Slovenije 1965.
- Jože Smit, Lirična postila. Opremila Nadja Furlan. Državna založba Slovenije 1965.
- W. M. Thackeray, Semenj ničevosti — prvi in drugi del. Prevedel Izidor Cankar. Opremil Janez Bernik. Državna založba Slovenije 1965.
- Jevgenij Vinokurov, Jevgenij Jevtušenko, Robert Roždestvenski, Andrej Voznesenski. Prevedel Tone Pavček. Opremil Jože Brumen. Državna založba Slovenije 1965.
- Ambrogio Donini, Oris zgodovine verstev. Prevedel Rado Bordon. Opremila Jakica Accetto. Državna založba Slovenije 1965.
- The Parnassus of a Small Nation. Arranged and introduced by Janko Lavrin and Anton Slodnjak. Državna založba Slovenije 1965.
- M. Kinnan Rawlings, V pomladi življenja. Prevedel Fran Albreht. Opremil Nikolaj Omersa. Mladinska knjiga 1965.
- Libor Ebringer, Ljudje in mikrobi. Prevedel Lojze Fink. Opremil Branko Simčič. Mladinska knjiga 1965.
- Sigrid Undset, Povest o Vigaljotu in Vigdis. Prevedel Janko Moder. Opremil Zdravko Vatovec. Založba Lipa 1965.
- Julij Titl, Socialnogeografski problemi na koprskem podeželju. Opremil Zvest Apollonio. Založba Lipa 1965.
- Scholom Aleichem, Deček Motl. Prevedel Matej Rode. Opremil Milan Bizovičar. Mladinska knjiga 1965.
- Niko Kuret, Praznično leto Slovencev. Opremil Tone Bitenc. Mohorjeva družba v Celju 1965.
- Djordje Radenković, Od Havajev do južnega tečaja. Prevedel Jože Zupančič. Opremil Dušan Osredkar. Mladinska knjiga 1965.
- IV mednarodna grafična razstava. Moderna galerija 1965.

IZ VSEBINE PRIHODNJIH ŠTEVILK

„Sodobnosti“:

33. kongres PEN na Bledu
(prerez skozi gradivo)

*

Milan Butina, Moderno slikarstvo in industrializacija
(razprava)

*

Bojan Štih, Barbari
(esej)

*

Boris Grabnar, Amerika izza ekrana
(potopis)

*

Marc Alyn, Esej o Srečku Kosovelu
(prevedel Cene Vipotnik)

*

Ciril Zlobec, Pesmi

*

Tone Pavček, Pesmi

*

Lojze Krakar, Ognjemet ob Seini
(pesmi)

*

Marjan Krušič, Barve tega dne
(novela)

*

Nada Gaborovič, Daj nam danes
(novela)

*